Број 42. У Новом Саду у четвртак 24 фебруара (9 марта) 1911. Година XLVI.

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 п. за четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова

Уредништво »Заставе« је у кући г Јована Т. Чавића — Администрација »Заставе« налази се у кући, где је Милетићева штампарија у главној улици бр 20

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«,

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура

Чек-конто 12008

Шта хоће да направе од „Змаја“.

Неки се у нас својски заузели, да створе књижевно друштво, које би награђивало и једина књижевна дела и издавала их. То би била нека нова, мала „Матица“.

Па што да не, ако има новаца. А новаца има, иако не много Само је тај новац друштва „Змаја“ и одређен на друге цели.

И сад је питање: Је ли дозвољено, преокренути правила „Змаја“ тако, да онај новац иде на друге цели, а не на оне, на које су то одредили његови прави оснивачи, завештачи и сам „Змај“. Је ли дозвољено и може ли се бранити и допустити, да се новац, који је одређен на помагање болесних, немоћних и старих књижевника, новинара и уметника, употреби на награђивање и издавање дела здравих књижевника, новинара и уметника, који могу да зарађују и имају од чега да живе?

Цели, о којима је реч, доста су разнолике. Признајем, да може бити говора о томе: Какво нам је друштво потребније? Признајем, да може бити људи, који мисле, да ће наша српска књижевност знатно процветати, ако и друштво „Змај“ изда од времена на време неколико хиљада круна на награђивање књижевних дела Признајем, да неко може бити и тог мишлења, да су наши књижевници пуни и препуни великих мисли, и имају у своме перу или у својој фајоци готова дела, која би народу српском знатно користила, само нема никога да та велика дела награди и изда.

Али, кад би то заиста тако било, што ја са своје стране са највећом готовошћу у овом случају признајем, ипак је моје дубоко уверење, да не би било дозвољено мењати правила „Змаја“ и скретати ма и делимично рад тога друштва на друго поље. Потрудићу се, да што украће изнесем, зашто тако мислим.

Пре свега је потребно, да дођемо начисто, како је постао „Змај“, друштво српских књижевника, новинара и уметника, коме је средиште у Сремским Карловцима

Пре 26 година, (1885. године) текла је велика борба против наименованог патријарха Германа Анђелића. Тада је дошло до избора за наш народно црквени сабор и до самога сабора „Застава“ је стајала у оним редовима народних бораца, који нису хтели да дозволе наименованоме патријарху, да још крњи и автономију Тада је министар председник и министар унутарњих послова, Коломан Тиса, хтео да удари по „Застави“. Против сваког закона тражио је, да „Застава“ мора удвостручити своју кауцију, иначе сме излазити само два пута недељно. Ако тако не уради, забрањује се излажење листа.

Цел је била, да се „Застава“ одупре тој незаконитости, па да лист забране. Но „Застава“ је протестовала и жалила се, али је излазила крез десетак дана само два пута недељно. Издала је проглас на народ и тражила, да јој народ даде у зајам 5.250 форината, а кад се та незакон та кауција поврати, онда ће сваки добити свој новац натраг.

Могло се унапред знати, да ће наш сиромашнији део народа највећма помоћи ту ствар. И да ће бити ситнијих прилога, које неће тражити натраг. Па шта да буде с тим новцем?

У истом броју „Заставе“, у ком је и изашао проглас на народ, (123. број „Заставе“ од године 1885) изашао је мој чланак под насловом: Дружина српских књижевника и новинара. У том је чланку јасно и разговетно казано, на шта да иде онај новац, што га нико неће тражити натраг.

Ево главних мисли из тога чланка:

„Ко је год дубље мислио о приликама, које су скљештале нашу књижевност и књижевнике, томе је морало замаћи око за дружине књижевника, које постоје по страном свету. Но ма колико да је ко увидео преку потребу таковог друштва, опет се слабо о томе писало. Препреке и створене и привидне задржаваху наше људе, да озбиљније ухвате то питање. Ми ћемо то сад да учинимо.

До данас је веома много ваљаних књижевника умрло у црној беди и сиротињи, веома се много њих потуцало у старости од немила до недрага, а после смрти им је „захвално потомство“ подизало споменике. Код нас Срба нису до душе никоме осим Бранку подизали споменик, али је саразмерно тим више њих умирало у беди и сиротињи.

Други богатији, па и напреднији народи имају већ давно и давно туштa књижевничких друштава, којима је главна цељ, да се у старости и болести међусобно помажу. Уплата чланова, приређивање забава у корист друштва, као и добровољни прилози пружају за то довољно средства.

Кад би остајало на томе, што поједини људи, бавећи се књижевништвом и новинарством умиру у сиротињи, то би било само црна срамота, али незгодне материјалне прилике наших књижевника доносе народу и иначе штете. Те су прилике врло често криве, да књижевници и новинари, који нису необично чврстог карактера, подлегну искушењу, те се проневаља е, рачунају са неким „приликама“ и да кажемо искрено, продају своје уверење. Нећемо да навађамо за то живе примере, али би их могли навести доста па и — сувише!

И ми стога решисмо, да онај скупљени новац, за повишену кауцију „Заставе“, који се не би натраг тражио, а тако исто и интерес отуд, припадне у своје време фонду друштва српских књижевника и новинара. То би у сретном случају била лепа свота за почетак, и уједно најјачи подстрекач, да се таково друштво што пре оснује. Дакле то су главни разлози, који нас покренуше да онако поступимо.“

Кад је она незаконито увета кауција враћена „Застави“ натраг изјавили су многи прилагачи да остављају свој новац на оно друштво српских књижевника и новинара, о коме је друштву било у „Застави“ говора. Та је свота уложена у новосадску српску задругу за међусобно помагање и штедњу, множила се и била први темељ капиталу т га друштва.

О потреби таквог друштва говорили смо врло често са чика Јовом и он се одушевљавао за то. Зна најбоље др. Жарко Маладиновић о томе А чика Јова је то и делом доказао. Он је све своје, кућу у Каменици са малим виноградом оставио томе друштву, а по његовом примеру учинио је и брат његов Корнел Јозановић и други.

Главне одредбе правила друштва „Змаја“, оваква каква су данас, створена су управ код чика Јове и са чика Јовом, иако је друштво тек доцније поникло. О томе,

ПОДЛИСТАК.

АЛАДИНОВИ ДУХОВИ.

— Еде Шах. —

(Свршетак).

— Шта заповедаш, господару и заповедниче мој? Да ли, да ти назидам за једну ноћ вилинску палату, као некадањем господару, Аладину?

— За то би, драги мој, требало земљиште. А ја тога немам. Данас не можеш видати, где хоћеш. Па је онда потребна и дозвола за видање. Па све кад би духови и саградили за једну ноћ палату, прошло би бар једно месец дана, док би варошки савет дао дозволу.

— Чиме бих ти био онда на услузи?

— Одмах ћу ти рећи. Сутра почиње јесења трка. Реци ми који ће коњ стићи први пред ложу судије?

— Сигурно онај, који буде најбрже трчао.

— То ја знам и без Аладинове чудотворне лампе. Али који ће бити први?

— Господару, — почеше се дух по глави — мислим: да ти то не би знао ни Алах ни његов пророк Мухамед рећи.

— То је рђаво. У трци се не разумеш. Бадава, ваше тетке вештице само на метлама јаше. Него ми можда за што друго знаш дати корисна савета. Играћу сад на берзи. Реци ми: да ли да играм на hausse или пак на baisse? Хоће ли се правац дизати или опадати? Требам ли да се бојим од супарника? Какве ће бити зараде на житу? Је ли пробитачно за дуже времена склапати трговине?

Мом духу није требало више! На то питање нестало га је, као да никада није ни био. А кад сам боље промислио ствар, нисам се ни чудио. Бадава! За време Аладиново није било ни спомена о берзи. И био сам уверен, да моју заветању не могу више ни са меденим колачима домамити. Истина, кад сам последњи пут покушао, морао сам доста дуго времена трти чудотворно стакло, док се дух није усудио, да се опет појави. Видело му се из очију, колико страхује, хоћу ли опет о берзи почети говорити.

— Чиме бих ти био на услузи, господару и заповедниче мој?

— Слушај! Ако ми сад једаред помогнеш, нећу те више никад узнемиравати....

Упразнило се једно ванредно место, које бих ја хтео добити Али не знам, вреди ли компетовати; јер ће бити доста аспиранта. Па кад би ми то могао израдити помоћу твоје надземаљске моћи, да ме именују на то место? Да ли да дам молбеницу за то место?

— На то ти могу лако одговорити. Погледаћу у књигу судбине да ли је записано, да ћеш добити то место, или не.

То ће бити добро, помислио сам у у себи. Ако ме на небу држе у евиденцији, ако сам као срећан човек забележен: предаћу молбеницу и мирно сачекати именовање. Раздражен сам очекивао повратак духа, који се са брзим олујем вратио. Лице му се сјало од радости и славе.

— Радуј се, о ти у кошуљици рођени, бесмртни човече! — повикао је према мени. У великој књизи судбине написано је, да си ти најзаслужнији за то звање! Правда захтева, да га ти добијеш.

Хтео сам га загрлити и пољубити али раширене руке, и спремне усне за пољубац додирнуле су само хладан ваздух

Наравно, када сам предао молбу; ни један корак нисам учинио да бих успео. Нашто? Кад судбина хоће тако. И тако ће доћи у званичном листу давно очекивано именовање.

Именовање је заиста дошло; али министар је неког другог именовао на то сјај

да то друштво награђује и издаје књиге, није никада било ни речи

Па да видимо како изгледају та правила? § 3 који говори о задатку друштва гласи овако:

„Друштву је задатак:

а.) да прикупља око себе српске књижевнике, новинаре и уметнике, те да подиже и чува њихов углед;

б) да покреће општа питања, која се тичу књижевности, новинарства и уметности;

в.) да у случају потребе помаже материјално своје чланове, удовице и сирочад им, али друштво може по могућности да помаже и своје нечланове: српске књижевнике, новинаре и уметнике, као и њихове удовице и сирочад;

г) да се стара, да се у крилу овог друштва створи за пензију фонд, кад ће се и ова правила тога ради изменити па и попунити. Друштво се не бави политиком.“

Дакле, види се, шта је главно. Фонд за пензију за српске књижевнике, новинаре и уметнике, као и за њихове удовице и сирочад. Правила јасно кажу, да ће се онда мењати правила, кад то време наступи, а донде се може давати књижевницима, новинарима и уметницима и њиховим удовицама и сирочадима привремена прапомоћ. Па можемо ли се сложити са онима, који хоће да се из досадањих прихода друштва награђују књижевна дела, и да се у ту сврху мењају правила?

Цел друштва „Змаја“ изражен је и у последњем 57 параграфу. Тај параграф говори о разлазу друштва Ако се друштво „Змај“ распусти, те не би могла главна скупштина да одлучи шта да буде с његовим иметком, онда се има тај фонд предати сличном друштву, а ако се таково друштво не створи за три године, има се створити један фонд, под именом „Просветни фонд“. Из тог фонда да се помажу српски књижевници, новинари и уметници, а фондом да рукује саборски одбор.

Па је ли према свему овоме могуће, морално и дозвољено мењати правила друштва „Змаја“ у том правцу, да се из прихода ма и делимично награђују књижевна дела? Чуо сам, да се мисли на издавање Змајева и Милетићева животописа. Красне ствари Но ово је само сладак почетак, а после би дошле на ред друге ствари. Може бити, да би онда дошла на ред и много боља и потребнија дела, не знам. Све може бити. Само не може једно друштво, све, што је корисно и добро. А друштво „Змај“ има своју нарочиту цел.

А и иначе се бојим, да не буде с које стране замерке. Јер није реч само о издавању дела, него и о награђивању. Па зар је немогуће, да се почне говорити у народу: Зар друштво „Змај“ нема књижевника, који би без награде описао Змајев живот, бар у оном размеру, колико је потребно за шире слојеве народа? Што се тиче животописа Милетићева — маним. Постоји одбор, који ради на подизању Милетићева споменика, па је немогуће замислити, да се тај одбор неће постарати за књижевни споменик Милетићев за опис живота и рада његова.

Али вам истину кажем: Ако се нико не нађе да са љубављу и са жртвама напише за народ живот и дела „Змаја“ и Милетића, него треба да га на то подстрекне награда, онда ће та два дела бити доста слаба књижевна работа. Та два дела могу написати само они, који су осетили душом својом, а разумели срцем својим праву величину тога рада И само га такви могу разумљиво представити народу.

Ако неки мисле, да нам је потребна „Мала Матица“, ново књижевно друштво, које ће награђивити и издавати ваљане књиге, које не могу данас да нађу издавача, то је друга ствар. Нека оснују такво друштво. Матици се може и сувише пребацити. Али не треба такво друштво преоправљати из Змајеве материје, јер „Змај“ није створен за награђивање књижевних дела.

По правилима „Змаја“ редовни чланови „Змаја“ треба да плаћају годишњу чланарину од 24 круне. Сваки жели, да оно право, које му дају 24 круне годишње уплате, никад не употреби. Сад неки иду за тим, да се чланарина књижевника, новинара и уметника смањи на најмању меру, а да друштво напротив почне награђивати књижевна дела. Све би се, дакле, обрнуло.

Ја ћу, ако буде потребно, имати да кажем о овом питању још коју реч. Али сам уверен, да ће чланови „Змаја“ после ових разлога, које сам изнео, оставити на главној скупштини правила нетакнута Не би било право да друкче ураде. Јер ко се са духом и начелом тих правила није слагао, тај на сваки начин није ни улазио у то друштво. Немогуће је и замислити, да су књижевници, новинари и уметници зато ушли у то друштво, које има другу цел, да ту цел преврну и међусобно се — награђују. Ја у то не верујем, зато држим, да ће онај покрет, који је поникао из потпуна непознавања ствари, престати, или ће на главној скупштини „Змаја“ једнодушно — пропасти.*)

Ј. Т.

*) У овом питању пустићемо радо и противно мишљење да се ова ствар рашчисти.

Пр. ур. „Заставе“.

но место, а не мене. Можете замислити како сам трео лампу и како сам се у бесилу продерао на духа.

— Безобразниче! Ти си ме преварио! Рекао си ми, да је у књизи судбине записано, да ћу то место ја добити, министар је ипак другог наименовао?

Дух је тужно клонуо и опустио своја дугачка крила.

— Ја сам рекао сушту истину, господару — промуца он. У књизи судбине је заиста стајало, да ћеш ти добити место; јер си ти најзаслужнији. Али се догодило, да је твога супарника протежирао један великаш од великог утицаја, и судбина је приморана била, да друго напише у своју књигу . . . .

Огорчен, лупио сам о земљу Аладинову чудотворну лампу, тако да се на хиљаду комада распала.

Зашто бих је и чувао даље? За какву бих помоћ звао духове? Свет је данас такав, да некадашњи моћни духови не могу човеку данас ништа помоћи . . . .

Превео Н. Ћ.

Из сабора.

Загреб, 20. фебруара.

Пре почетка данашње саборске седнице проносе се разни гласови међу посланицима и новинарима. Ми ћемо их по својој хроничарској дужности ревидирати. Први је глас, да ће сабор бити одгођен 15 (2.) марта, и то на дуже време. Је ли ова вест тачна не можемо да устврдимо. Она се свакако доводи у везу са Томашићевом аудијенцијом. Што се саме аудијенције тиче, саопштили су нам посланици, који стоје веома близу влади, да је владар потпуно задовољан тактиком дра Томашића и да му је дао потпуну слободу у питању одгоде и распуста загребачког сабора према саветовању грофа Куена. С овим у вези држи се за сигурно да ћемо у раној јесени на нове изборе.

О преговорима коалиције са баном нема ништа позитивно. Позитивно је једино то, да бан неће да преговара с Прибићевићем, Николићем и Лорковићем, иако му се ови намећу; он уопште неће да преговара с коалицијом као целином Он хоће с појединцима, које би драговољно примио у своју странку, која почиње да се ствара. То се разабире у осталом и по потпуној апатији и старачкој замореност коалиције. То је тако далеко дошло, да, ето, и коалиционашки „Agramer Tagblatt“ данас јавно исмејава коалицију, да је неспособна за борбу, јер не може да одржи ни једне седнице. Ово одговара сасвим истини.

* * *

У наставку одресне дебате говорио је франковац др. Кумичић, најмлађи посланик у сабору. Говорио је као франковац и необично топло хвалио Чивуте и њихово „асимилирање“ с Хрватима. Вољда је говорио из обзира према старом Јосифу Франку, који већ две године лежи тешко болестан. И тресантна је нота у Кумичићеву говору — апел на милиновце да се сложе у једну јаку државно-правну странку. У овдашњим политичким круговима веома се живо третира могућност стапања правашких странака, к јама би се придружили и радићевци.

При крају Кумичићева говора дошло је до жестоког личног сукоба између Затлуке и Јерка Павелића. Затлука је назвао Павелића — магарцем и лоповом. У страшној гунгули председник је прекинуо седницу и заказао другу за 6 сати после подне.

* * *

У седници од по подне проговорио је Буде — о повреди пословника. Жив нам био Тодор. Пошто Буде не сме да говори против бана, а пошто у овом сабору још није отворио уста — то је и Буде нешто букнуо . . . Затлука га је поклопио с речима: „Ваш је председник био најгори . . .“ Буде ни да мрдне. Сетио се вољда да има 56 круна дневног прихода па је ћутао. Али гек постигао је што је хтео, јер ће му име бити штампано у стенографском записнику.

Поп Перо Крајновић, интерпелишући о школама у Лици, тврди да влада занемарује српски народ. Шеф богоштовног одсека др Амруш одговара му, да то не стоји „Један смо народ (који? вичу франковци) **хрватски политички народ са два имена**“. Кад је даље спомињао држављанство, ужасно се збунио и споменуо „угарско-хрватско држављанство“. Ове су речи изазвале велику буру Хрвати скочише као бесни, настаје грозна галама, тако да је председник прекинуо седницу За време паузе од 10 минута галама непрестано траје. У целој сфери опажа се ипак једна ироничка нота против Амрушеве особе.

Кад се седница наставила др. Амруш се исправља, да није довршио реченицу, позивље се на законе и нагодбу, „где стоји „угарско хрватско држављанство“. Сабор не реагира на ово. Интересантна је једна упадица Прибићевићу. „Ви сте вођа странке“ . . . Он се смешио, а др. Медаковић је мењао фарбу . . . Кад је дошло да се владин одговор прими на знање, коалиција је остала у мањини. Све су странке против ње гласале.

Др. Лорковић интерпелише владу: како се слаже с бановом изјавом о Бањачиновој афери, са изјавом имунитетног референта угарског парламента Дараја, који тврди, да су њима стигли аутентични списи (а не превод)? Чија је дакле изјава истинита: банова или референтова? Др. Амруш му одговара да је бан већ на то одговорио.

Политички преглед.

Тиса и Румуни.

Донели смо у своје време укратко меморандум, који је адвокат Миху у име Румуна поднео угарској влади. Миху се одриче општег, једнаког и тајног бирачког права, ако влада обезбеди Румунима 60 посланичких мандата. Лист „А Вилаг“ доноси, да је Тиса поднео Румунима ове предлоге: 1., да се призна румунска народносна странка као политички чинилац и то да се учини законом; 2., да се за Румуне заокруже 40 изборних срезова; 3., да се у румунским крајевима у управи употребљава румунски језик; 4., да се именују румунски жупани; 5., да се у Клужу и Великом Варадину оснују столице румунских православних епископа (а шта је с Темишваром?), 6., да се укину Апоњијеве наредбе о наставном језику за науку вере. Али Румуни се морају одрећи захтева о увођењу општег, једнаког и тајног бирачког права. Председник румунске народносне странке Михаљи одговорио је, да он ништа не зна о свему томе, и чуди се, што се преговара с људима, у које он и остали чланови народносне странке немају вере. Василије Мангру из-

јавио је, да је Тиса говорио са митрополитом Мецанском о измирењу Румуна са угарском владом. Румунски епископат одушевљен је за измирење, али румунска штампа својим писањем смета, да се ово измирење у народу добро прими. Тиса и Мецан се надају, да ће скршити оштрицу штампе и онда неће ништа сметати ми у. Али ово је празан изговор. Нису се у свему споразумели па зато крију траг, али да ће доћи до споразума, није искључено јер то Беч жели, а бечка је жеља за Тису заповест. О осталим народностима и не говори се јер то не захтевају бечки интереси, а Румуни ће добити уступке на штету осталих народности. Треба бити на опрезу.

Промена у министарству спољашњих послова.

Гроф Ерентал отишао је на допуст, али догодило се нешто необично. За време његова допуста неће га заступати први одсечни предстојник у министарству, као што је то у редовним приликама. За његовог заменика долази маркграф Палавичини, наш посланик у Цариграду, а у Цариград за то време одлази одсечни предстојник министарства спољних послова, Милер — у својству ванредног посланика. — Говори се, да се гроф Ерентал неће више враћати у звање, јер пати од шећерне болести, а његово ће место коначно заузети Палавичини, пошто је сада двор решио, да његова супруга, ма да је грађ ског порекла, има приступа на двору.

Ратни министар и шеф генералног штаба.

Ратни министар Шенајх држао је у завршној седници аустријске делегације говор, који је изазвао чуђење у високим војничким круговима „Наје Фрајје Пресе“ назива тај говор пикантним. У том говору осудио је оне, који говоре, да ни ови најновији велики и даци неће осигурати ратну способност заједничке војске. Теоретичарима је назвао оне који траже још више него што финансијска снага дозвољава. Ове речи управљене су на адресу шефа генералног штаба, Конрада, који тражи веће издатке за војску. Кажу, да између Шенајха и Конрада нису најбољи односи због тога, што Конрад тражи много више него Шенајх. Но и то је за опсенити пола стоту, јер на крају крајева изгласаће се све оно, што Конрад тражи.

Руски адмирал предсказује рат.

„Биршевија Вједомости“ јављају, да је адмирал Скридлов у једном друштву рекао, да може доћи до рата између Русије и Турске Аустро Угарска дражи Турску против Русије, као што Кина ску дражи Јапан. Несумњиво је, да се Турска спрема за рат, па стога Русија не сме да оклева са изградњом црноморске флоте. Треба градити бар 6 дреднота и то онакове, као што је почела градити Аустро Угарска. — Ово саопштење адмирала Скридлова није без основе, а свакако бугарски „цар“ Фердинанд није без узрока био у Бечу и посетио нашег владара Беч и по држању Црне Горе види се, да Беч нешто крупно смера, не би ли се што пре и што лакше дочепао Македоније и Солуна.

Вести из места и са стране.

Положили испит.

Влада Стријевић и Јоца Первез положили су прошле недеље у Вуковару испит за зидарске мајсторе са одличним успехом. Радујемо се, што смо добили така два нова Србина мајстора, који су уједно и наши једномишљеници, и надамо се, да ће се старати, да у својем будућем раду допринесу, да се наш занатлијски сталеж унапреди.

Избор једног епарх. скупштинара у Новом Саду.

У данас одржаној ванредној скупштинској седници, наређењем епарх. адм. одбора бачког, изабрат је за епархијског скупштинара тајним гласањем једногласно -Мита Клицин, уредник „Заставе“.

† Света Симић.

Из Београда стиже вест, да је умро Света Симић, некадањи изврсни професор, књижевник, који се доцније одао на политику. Био је пред смрт заступник Србије у Софији, а умро је у Лезену, где се бавио на лечењу. Света Симић био је вредан, одушевљен и карактеран политичар. Радио је врло много, али би ипак рекли, да би више користио, да је остао професор и књижевник. Лака му црна земља!

Лаза Секулић за бана Томашића.

„Народне Новине“ доносе извештај, да је Лаза Секулић народно-црквени секретар, као члан делегације говорио с краљем. На краљево питање одговорио је Лаза Секулић, да је ситуација у сабору тешка, али има сигурно изгледа, да бан створи повољну ситуацију помоћу праве већине. Краљ је на то одговорио: „Само напоље из те ситуације, јер је потребно за корист земље.“ — Као што се види, Лаза Секулић се брине о већини бана Томашића и сав се искида од жеље, да бан створи ту сигурну већину. А што се та већина бана Томашића дигла, да покоси српске школе у Троједници, то секретар српске народно-црквене автономије не боли. То је врло жалосна појава, а тај човек добива врло лепу плату од српског народа, за чија се права ништа не брине.

Демонстрација у Плашком.

Званичне „Народне Новине“ доносе брзојав из Плашког, да је велики жупан Вукашин Миланковић у пратњи поджупана Раданчевића, котарског управитеља Слијепчевића и пароха Вукелића дошао у Плашки, да посети епископа Михајла Грујића и да му лично честита одликовање. Како „Народне Новине“ тврде, дочекало их је пред двором свештенство, грађанство, чиновништво и огроман број народа. Жупана је поздравио начелник Стрика, а жупан му је одговорио, да му је ово прво службено путовање у својству вел. жупана, одређено поглавици српске цркве ове жупаније. Било је, кажу, велико веселье, које нарочито истичу „Народне Новине“ да би се то чуло и даље, а нарочито оних којих се тичу. Тако је то, кад владика Михајло добије орден.

Полицијска система у Дубровнику.

„Дубровник“ доноси чланак о несносном полицајском систему у Дубровнику. Готово сваки дан добијају дубровачки Срби позивке са суда, да одговарају на оптужбе, које је против њих подигла и сковала црна чета полицајских агената. Ових дана била је пред судом у Дубровнику једна врло занимљива расправа, у којој је један сведок Хрват праваш признао, да га је детектив Бодул саветовао, да буде лажан сведок, јер да је то у интересу хрватске ствари. У Дубровнику дакле, полиција са лажним сведоцима хоће да шири хрватску ствар. Аустријска полиција ради под фирмом хрватске ствари, а помажу је скоро сви Хрвати. Значајно је, да је заплењен број „Дубровника“, у коме се износе ове ствари, па нисмо могли да дознамо све свињарије дубровачке полиције. Али није од малог значаја ни ово, што се дознало: аустријска полиција је заштитник хрватске ствари а ради против Срба.

Забава Девојачког Кола у Перлезу.

Пишу нам из Перлеза: У недељу 20. фебруара (5. марта) у вече приредило је овдашње Девојачко Коло забаву с игранком. Отпеване су три врло лепе српске композиције; две чланице кола декламовале су, а друге две чланице, две миле сестрице, свирале су у гласовир у четири руке. Све тачке програма изведене су на опште задовољство. Пљескању, изазивању и понављању појединих пијеса не беше краја. Морам да истакнем, да је дворана дивно била украшена и да су све чланице кола биле у српском народном оделу. Нека ведрина, неко пријатно расположење обузимаше онога, ко је посматрао ове вредне Српкиње у овоме послу. Ја читах негде о души девојачкој. Песник је душу девојачку уподобио мирису тамјана, руже... мирису пролећа .. Требало је доћи у Перлез на забаву Девојачког Кола, и осетити у песми, у оделу, у покретима, у веселости, у свирци, у складности, и у свему ту душу девојачку... Лепо дело само по себи се хвали. А оно што врше чланице Девојачког Кола, то заслужује и јавно признање. Ево имена те вредне српске кошнице: Госпођице: Јованка и Смиљана Георгијевић, Ана Шгимац, Јулка Ранисављев, Милена Ранисављев, Даринка, Тинка и Ружица Мађаров, Мила Нанић, Дора Нанић, Емилија Петков, Јулка, Јованка и Олга Ковачевић. — У приређивачком одбору беху и две госпође: Даринка Мишков и Катица Николић. Имена њихове Матице чија је управо заслуга постигнути успех — намерно изостављам, јер је из скромности и са позива приређивачког одбора изостављено. Али хвала и њој и девојачком колу! Идуће зиме, ако Бог, да обрадоваћу вас не само са извештајем о даљем раду Девојачког Кола, но и са извештајима о народним селима, овој лепој и корисној установи српске народне радикалне странке, која села канимо идуће зиме приређивати Рад на просвећивању народном спор је, али кад пође напред, нико га не заустави. Главно је било установити границе, у којима мора и треба да се креће тај рад, и почети га! То је учињено Радикална странка учинила је то. Као странка народна, поникла из народа, морала је осетити шта је за народ добро и корисно. И осетила је Осећају је следила реч, речи дело! На интелигенцији народној је да то започето дело широм Српства настави и доврши. Што се радикалне странке тиче, ма је снашла каква невоља од стране противника и непријатеља јој, ово једно дело: да је кренула цео народ да просвети, једино је њезина заслуга и нико, никад не може јој то порећи! А кад народ српски буде једном просвећен, онда ће се он оних радника својих, који му отворише умне очи — сећати са оним пијететом и оном љубављу, којима данас обасипа свога дра Светозара Милетића, коме нека је слава!

Пријатељ свога народа.

Поп Гига и београдско „Ново Време“.

Београдско „Ново Време“ доноси белешку о некаквој жабљој вечери у Београду, на којој је играо улогу и некакав отац Глигорије из Шајкашке. У тој белешци тврди се, да су чланови жабећег друштва пред долазак јела много говорили о волшебном одласку са прошле рибље вечере поп Гиге из Карловаца, који је бахусов шампијон с ону страну Саве и Дунава. Београдски обешењаци прехвалише поп Гигу, а како се види, не умеју да чувају тајну самосталског фонда у Карловцима. То баш није лепо, јер поп Гига је и велики политичар самостолски, а не само бахусов шампијон! Зар се његови велики политички подвизи не цене?

Крилатице и овце.

Из Лондона јављају о једном необичном догађају. Ту се прича о чудноватом утецају справа за лећење на бремене овце у пределу Солисбури. За време зврјања и шуштања при вежбању војних и приватних крилатица биле су овце толико преплашене, да је последица овога било рађање великог броја мртвих јагњаца. Па и саме овце су толико липсавале, да је солисбурски посланик у сабору одлучно захтевао од владе, да забрани покушаје за лећење. Војно министарство поводом ове велике штете нанете овчарима имаће да утврди да ли су криве овце или крилатићи на солисбурским пољима Крилатице ће, дакле, дати повода, да се праве нови закони.

Кратке вести.

— У Бајасентивану бесни шарлах. Урло је 30 особа: 5 матера и 25-оро деце. Болест се све више шири, јер се ништа не ради на спречавању болести.

— Син војног министра у Мароку убио је француског мајора Мањера, који је обучавао мароканске војнике.

— У алхазарском затвору обесио се атињански анархиста Велтура Карбонел, јер је ухваћен у Севили, кад се спремио да убије шпањолског краља.

— Испоставило се, да од бечког царског двора до дворца у Шенбруну води подземни ходник о коме се много говорило, али свет ипак није веровао да постоји. Веле, да је тај подземни ходник сведок многих великовојводских романа.

— Из Београда јављају, да су Арнаути у Егрипаланци (Турска) спалили српски манастир св. Јоакима, који постоји још из 12 столећа. Упропашћене су многе лепе стародревне иконе.

— Из Петрограда јављају, да је руски министар спољних послова Сазанов озбиљно оболео, те да је због тога изостао за данас заказани пријем дипломата.

— Из Мексике јављају, да је председник републике Порфирије Дијац тешко оболео и лежи на самрти. Боје се немира. Зато је влада Сједињених Држава Северне Америке наредила, да један део војске поседне мексиканску границу.

Одговорни уредник: Мита Клицин.

Трговина.

Са житне пијаце у Будимпешти.

Поред умереног нуђења и доста велике тражње продано је 5. 00 центи пшенице са 5 потуре скупље него јуче. Цена готовој роби била је: пшеница К 23 50—24·40, раж К. 15 85 – 16·— јечам К. 16 45, зоб К. 16 60 – 17·30, кукуруз К, 11 70 У трговини на рок прављени су оваки закључци: пшеница за април К. 23·02, за мај К. 22 54, за октобар К. 21 26, раж за април К. 16·04. зоб за април К. 17·16, кукуруз за мај К. 11·44. Из Будимпеште је изнесено 16.362 центе брашна, 8.539 цената мекиња, 3.581 цента зоби.

Лицитација.

Црквени одбор српске православне црквено-школске општине новосадске, у својим седницама од 28. јануара (10. фебруара) 1911. Ц. О бр. 23 и од 17. фебруара (2. марта) 1911. Ц. О. бр. 40. наредио је да распише лицитацију на дућане у кући бр 25. и 29. Лајоша Кошута улици, са чијим закупницима истичу уговори 1. новембра 1911. године. И то:

у кући бр. 25:

дућан Леополда Дернера;

у кући бр. 29:

дућан Михајла Цвибаха сина;

Лео Клајна и Калмана Фрајгена, Михајла Куборција и Светозара Косовца;

даље има 1 велики подрум за издавање.

Пред средишном српском народном основном школом:

један подрум.

Дућан у кући бр. 25. издаје се на 6. година а дућани у кући бр. 29. издају се на 3 године, али са тим ограничењем да закупници немају права тражити од ове општине никакве отштете, ако би се евентуално та кућа рушила или ако би се крајте куће просекла улица. У том се случају странке имају без права на отштету из локала селити.

Овим се заказује сфертна лицитација, и умољавају се рефлектанти да своје сферте до 1. априла п. р. к. о. г. потписаној општини поднесу а на коверту назначе да је оферт за дућане.

Ако црквеном одбору не би понуђене своте за локале одговарале, одржаће се усмена лицитација 3. априла о. г. п. р. к. у 3 сахата после подне. Лицитирати могу само они, који су оферте поднели.

Српска православна црквено-школска општина, у Новом Саду, 21. фебруара (6. марта) 1911. године.

Паја Ђурчић с. р. книговођа. 274 2—3 **Милан Ћирић** с. р. председник.

ПОМОДНО МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Ђока Радин

у Тителу

потребује **МЛАЂЕГ ПОМОЋНИКА** који треба да је добар продавац и у аранжирању избога вешт. Ступити може одмах. 287 1—2

Помодно-мануфактурна трговина

Јовановића и Срећкића

у Сарајеву

потребује млађег

• ПОМОЋНИКА •

који је вешт у аранжирању излога

274 2—3

Најбољи квалитет робе.

НАЈЈЕФТИНИЈЕ

и најбоље

уз највећи избор

можете пазарити

у највећој трговини

мушке и женске моде

Љубомира Поповића

У НОВОМ САДУ, у Кошутовој ул.

1632 13—21

Јефтиније него игде.

ПОМОДНА КРАТКЕ И ПЛЕТЕНЕ РОБЕ

ТРГОВИНА

Вилмоша Шварца

У НОВОМ САДУ

потребује ПОМОЋНИКА у горе наведеној бранжи вичва, који говори осим српског још немачки и мађарски.

Ступање одмах. 286 1—3

МЛАЂИ ПОМОЋНИК

мануфактурној бранжи вичан, који разуме шпецерајску струку, може ступити одмах код

LANG M. L. és FIA

Elemer, torontál m.

236 1—2

ОГЛАС.

У суботу 26. фебруара (11. марта) ове године у 8 сахати пре подне издаваће се путем јавне лицитације у закуп на више година:

1 цигљана манастира Гргетега.

2. цигљана манастира Крушедола

3. кречни мајдан манастира Беочина.

Лицитација ће се обавити у канцеларији надворништва народно црквених добара у Карловцима.

Уједно се објављује интересентима, да ће се у овом згању издавати цедуље за вађење камена у каменоломима манастира Хопова Камен ће се продавати за 50 потура по кубичном метру.

У Карловцима 7. марта 1911. год.

НАДЗОРНИШТВО

срп. прав. народно црквених добара у Карловцима

282 1—2

Помодно-мануфактурна трговина

Константина Мајића

у Иригу

потребује **више млађих помоћника**, који треба да су самостални продавци и да знају српски, немачки и мађарски перфектно говорити. Ступити може одмах

266 3—3

Чудновато јефтина ограда

Сензационални проналазак.

Врло целисходно!

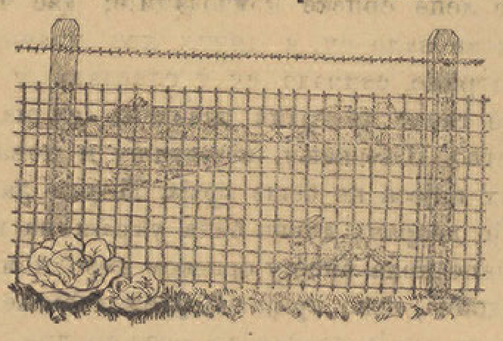

Врло лако руковање!

Небројена признателна писма потврђују ненадмашну каквоћу у изради

Хунгаријина плетива

која се само од ферцинкованог дрота производе!

Цена је од квадратног метера 30 потура па на више.

Поручује се само код јединог произвођача

Alexander Haidikker

дротног ткива, плетене и гвоздене ограде фабрика Budapest, VIII. Üllöi ut. 48/2.

Јефтина, брза и савесна послуга.

Илустровани ценовници шаљу се на захтев бадава.

242 4 2

Јавна захвала.

Поводом смрти нашег непрежаљеног доброг сина

Војислава Гроздића

матуранта српске велике гимназије у Н. Саду

многи нам пријатељи и познанци изјавише усмено и писмено своје саучешће а пошто нам је немогуће сваком посебце захвалити се, то се овим путем најтоплије захваљујемо а нарочито пречасној господи: јереју Теодору Милићу, који нам је милог покојника од болнице до гробља допратио, протојереју Милану Ћирићу, јереју Ђорђу Велићу, гимн. катихети Михајлу Миловановићу и дворском ђакону Никанору Чобанићу, који су земне остатке милог покојника опојали и до вечне куће одпратили.

Хвала нека је господи професорима који су нам милог покојника са својим ученицима код гробља дочекали и својим тужним појањем опело увеличали, тиме доказаше да им је Воја био миљеник, односно друг

Хвала лепа покојниковом другу г. Јовану Поповићу, који се са својим искреним говором у име својих другова од покојника опростио.

Хвала г. дру Ђури Трифковићу, лечнику, који је своју спрему употребио да милом покојнику болове тешке олакша.

Захваљујемо многопоштованим породицама: Вучетић, Манојловић, Секулић и Буш, који на одар покојника венце положише

Највећа хвала Војиним друговима г. г. Јовану Бакишу, Александру Петровићу, Димитрију Христићу и Живку Јанковићу који нам за време боловања и спровода нашег доброг Воје рука помоћи беху.

Нарочито нам велику жалост ублажише наши драги Румљани, који упркос хрђавом времену у Нови Сад дођоше и нашег доброг Воју са новосадским грађанством до вечне куће одпратише, зато им топла хвала.

Још једном свима искрена хвала а милом покојнику вечан спомен.

У Руми 22. фебр. (7 марта) 1911.

288 1—1 **Ожалошћена породица.**

ИЗНЕНАЂАВАЈУЋА НОВИНА!

600 комада само за 4 круне.

Особити позлаћен 36 сати радећи прецизно сат са ланцем заједно уз гаранцију од 3. г., 1 модерна оковратница 3 к., џепних марама, 1 прстен са имитираним драгим каменом, 1 ћилибарска муштикла, 1 елегантан брош, (новина), 1 особито огледало за џеп, 1 кожни буђелар, џепни нож са федером, 1 пар дугмади за манжетне за парса све у дублу изведена са патент затварачима, 1 албум са 36 најлепших на свету слика, 5 шаљивих предмета, за старе и младе, 20 за коресподенцију врло корисних ствари, сем тога још 500 разних предмета за кућно газдинство врло нужни. Све скупа са сатом, који сам тај новац вреди, кошта само 4 кр. Разашиље на захтев са поузећем

Zentral-Versandthaus **F. Windisch Krakau**

Nr. R/18 241 2—2

За случај не допадања новац натраг даје.

Трговина на продају.

Своју шпецерајску и мануфактурну трговину, која прави до 30 хиљада круна годишњег обрта. Због слабости здравља продајем по врло повољним условима, за које се ваља обратити на

Владимира Катинића

267 3—3 Сталар (Бачка).

ХОТЕЛ КОД ЗЛАТНОГ ОРЛА!!!

У БУДИМПЕШТИ.

Од централне железничке станице преко пута На Барошевом Тргу.

Свратиште за породице; педантна чистоћа; модерна удобност. Собе са електричним осветљењем и послугом заједно.

Од 2 круне 60 потура па на више.

Сопственик хотела

199 4—10 **FRIED GYULA.**

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.